

Smyslová výchova v rehabilitačním programu pomocné školy

Cíle smyslové výchovy

- Časová dotace 4 hodiny týdně (132 hodin ročně)
- Rozvoj psychických funkcí - cílevědomé vytváření vztahů smyslového vnímání, myšlení a řeči.
- Rozvoj jednotlivých smyslových analyzátorů a jejich funkce (podmínka správného vnímání, koncentrace pozornosti, prostorové, směrové a časové orientace a základem pro vytváření představ a pojmů).
- Systematické a opakované procvičování zrakového, sluchového, čichového a chuťového vnímání, hmatu, vizuomotoriky a prostorové orientace, na konkrétním názorném materiálu a v konkrétních situacích.
- Osvojení některých elementárních vědomostí, dovedností a návyků, umožňujících získat určitou míru soběstačnosti a vhodnou míru komunikace
- Uplatnit ústavou garantované právo na vzdělání a realizovat rozumový, tělesný i duševní potenciál
- Kultivace osobnosti žáků, působení na jejich chování tak, aby soužití s nimi nekladlo mimořádné nároky na jejich okolí, rozvíjení jejich estetického cítění a vyhledávání a rozvíjení jejich zájmů, zejména v oblasti hudebnosti, výtvarných schopností a jednoduchých pracovních dovedností.

ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

Rehabilitační vzdělávací program pomocné školy je uplatňován pro:

- skupinu nejméně čtyř žáků v podobě zřízení **rehabilitační třídy pomocné školy**
- jednotlivého individuálně integrovaného žáka s těžkým mentálním postižením v podobě zakomponování do **individuálního výchovně vzdělávacího programu**
- docházka je desetiletá, členěna do dvou stupňů (první a druhý).
Vnitřní členění rehabilitační třídy nevychází z věkových charakteristik žáků, ale z úrovně jejich individuálních schopností a potřeb.

OBECNÉ PRINCIPY SMYSLOVÉ VÝCHOVY

- 1. Rozvíjený analyzátor zatěžovat přiměřeně (při přetížení podněty dojde k útlumu).
- 2. Rozvíjet každý analyzátor spolu s ostatními (komplexně).
- 3. Společně s analyzátory rozvíjet další psychické funkce a složky osobnosti.
- 4. Cvičení provádět systematicky, krátkodobě a opakovaně a vždy dbát na jejich praktickou upotřebitelnost.
- 5. Vycházet z individuálních potřeb a možností dítěte.

OBSAH UČIVA:

- ROZVÍJENÍ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ
- ROZVÍJENÍ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ
- ROZVÍJENÍ HMATOVÉHO VNÍMÁNÍ
- PROSTOROVÁ A SMĚROVÁ ORIENTACE
- ROZVÍJENÍ ČICHOVÉHO A CHUŤOVÉHO VNÍMÁNÍ

ROZVÍJENÍ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

- Rozeznávání světla a tmy.
- Sebepozorování v zrcadle, identifikace s fotografií.
- Uchopování viděných předmětů a manipulace s nimi.
- Skládání předmětů vedle sebe, na sebe, do krabice.
- Řazení předmětů podle velikosti, rozlišování pojmů malý - velký, dlouhý - krátký.
- Poznávání a třídění dvou zřetelně odlišných předmětů (panenka, autíčko).
- Třídění materiálu - dvě výrazně odlišné komponenty.
- Upevňování vizuomotorické koordinace. Napodobování pohybů předváděných učitelem.
- Třídění barev (vyhledávání předmětů stejných barev). Třídění předmětů podle barev.

ROZVÍJENÍ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

- Rozvoj sluchové percepce-otáčení se za zvukem s využitím zraku, později bez něj.
- Nácvik sluchového soustředění na zvuky související s denním životem .
- Poznávání a rozlišování zvuků s využitím zrakové podpory i bez ní
- Určování původu a směru zvuku.
- Napodobování různých zvuků.
- Poznávání hudebních nástrojů podle zvuku.
- Rozlišování zvuků na ulici (auto, tramvaj, sanitka) a v přírodě
- Rozvíjení smyslu pro rytmus, rytmická cvičení.
- Poznávání hlasů zvířat a dalších zvuků z magnetofonového pásku.

ROZVÍJENÍ HMATOVÉHO VNÍMÁNÍ

- Rozvíjení hmatové percepce-dotyková terapie, stimulace konečků prstů, masáže prstů.
- Rozvíjení hmatového vnímání manipulací s předměty.
- Nácvik úchopu předmětů různé velikosti.
- Výcvik hmatového vnímání, rozlišování předmětů dle velikosti, tvaru a povrchové úpravy.
- Rozlišování vlastností předmětů: teplé-studené, měkké-tvrdé, suché-mokrý, hladké-drsné, ostré tupé, kulaté - hranaté, těžké - lehké.
- Hry s vodou (teplá, studená) a ve vodě (nabírání, přelévání).
- Hry s bublinkami (chytání, vytváření pěny).
- Poznávání předmětů hmatem s využitím a bez využití zraku.
- Hlazení jemných látek (samet, plyš, kožešina), navozování příjemných pocitů.

PROSTOROVÁ A SMĚROVÁ ORIENTACE

- Orientace ve třídě: okna, dveře, stolek, lavice..
- Orientace ve škole: šatna, chodba, třída, umývárna, WC.....
- Orientace v prostoru: nahoře, dole, vpředu, vzadu...
- Směrová orientace, řazení předmětů zleva doprava.
- Nad - pod : nad stolem, pod židlí....
- Na - ve - do: na stole, do stolu, ve stole, na skříní, ve skříní, do skříně....
- Vpravo - vlevo, pravá a levá ruka.
- Plnění jednoduchých příkazů:dej míč na stůl,pod stůl,polož panenku na židli...
- Orientace v nejbližším okolí školy.

ROZVÍJENÍ ČICHOVÉHO A CHUŤOVÉHO VNÍMÁNÍ

- Rozvoj čichové percepce - nádech nosem, výdech ústy, foukání.
- Poznávání předmětů podle vůně.
- Rozvoj chuťové percepce - správné kousání a polykání potravy.
- Rozlišování chutí ovoce, potravin, nápojů.
- Rozlišování a určování chuťových vlastností: sladký, hořký, slaný, kyselý, chutný, nechutný
- Cvičení sání, sání brčkem z umělé hmoty.
- Lízání medu, čokolády, lízátko.
- Výcvik ochranné čichové funkce - poznávat nebezpečné látky, zkažené potraviny apod.
- Rozlišování příjemných a nepříjemných vůní a pachů.

POUŽITÁ LITERATURA

- Rehabilitační vzdělávací program pomocné školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2003. Dostupné na <http://www.vuppraha.cz/soubory/Rehabilit.program.pdf>.
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2008. Dostupné na http://www.vuppraha.cz/soubory/MV-RVP-ZSS_kor-final.pdf
- OREL, M. *Smyslové funkce*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1743-1.
- VALENTA, M., MÜLLER, O. *Psychopedie: teoretické základy a metodika*. Praha, Parta, 2007. ISBN 978-80-7320-099-2.
- ŠVARCOVÁ, I. *Komplexní systém vzdělávání dětí, mládeže a dospělých s těžším mentálním postižením: učebnice pro speciální školy*. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-8580-154-X.

DĚKUJEME ZA POZORNOST

